

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра журналістики та мовної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
«_____» _____ 2023 року

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
журналістики та мовної комунікації,
протокол № від травня 2023 р.
Завідувач кафедри
Марина НАВАЛЬНА

РОЗГЛЯНУТО
Гарант ОП «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Гарант ОП
Сергій БІЛАН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Латинська мова»

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма: 29 «Міжнародні відносини»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробники:

доктор філол. наук, професор кафедри журналістики та мовної комунікації
Шинкарук В.Д.

канд. філол. наук, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації
Вакулик І.І.

Київ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
ОС	бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	основна	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	—	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної форми та скороченого терміну навчання		
	денна форма навчання	скорочений термін навчання
Рік підготовки	2023/2024	-
Семестр	1	
Лекції	15	
Практичні, семінарські заняття	30	
Лабораторні заняття	—	-
Самостійна робота	45	-
Індивідуальні завдання	—	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	3 3	

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Освітній ступінь – бакалавр	Основна	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання - не передбачено		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1	
		Лекції	
		15	
		Практичні, семінарські	
		30	
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		45	
		Індивідуальні завдання:	
	–		
	Вид контролю:		
	Екзамен		

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів із основами латинської мови, допомогти набути практичних умінь і навичок перекладу латинських текстів та використання латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності. Оволодіння студентами основами латинської мови надасть їм можливість читати і перекладати латинські тексти, відкріє доступ до вільного і свідомого сприйняття наукової термінології.

Загальноосвітні **завдання** вивчення курсу «Латинська мова» полягають у розширенні лінгвістичного світогляду студентів, у підвищенні їх загальної мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження. Завдяки чіткій побудові граматики та синтаксису латинська мова розвиває також уміння та навички логічного мислення.

У результаті вивчення курсу студент повинен знати:

- основи латинської фонетики, граматики, синтаксису та словотвору;
- володіти навичками нормативного читання латинських слів та перекладу латинських текстів зі словником;
- наукову термінологію відповідного профілю, утворену від латинських коренів;
- засвоїти (в усній та письмовій формі): 500 лексичних та словоутворюючих одиниць латинського та грецького походження, а також близько 100 латинських прислів'їв, сентенцій та крилатих висловів;

У результаті вивчення курсу студент повинен вміти:

- правильно читати і писати латинські слова;
- володіти необхідним запасом лексичного матеріалу професійного спрямування;
- робити граматичний, словотвірний та синтаксичний аналізи;
- практично володіти граматичними формами та синтаксичними конструкціями;
- перекладати зі словником латинські тексти;
- бути поінформованим про походження та розвиток латинської мови, роль латинської мови у формуванні національних європейських мов, внесок класичних мов у формування міжнародної наукової термінології, вплив античної науки та літератури на розвиток нової європейської культури.

Навчальна дисципліна забезпечує формування ряду компетентностей загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій. СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційноаналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

програмні результати навчання:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

РН12. Володіти навичками професійного усного та письмового перекладу з/на іноземні мови, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, регіональних студій, дво- та багатосторонніх міжнародних проектів.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

3. Програма навчальної дисципліни

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Змістовий модуль 1. Фонетика

ЛЕКЦІЯ 1. LECTIO PRIMA Systema phoneticum Linguae Latinae: Фонетична система латинської мови. Латинський алфавіт. Вимова звуків і буквосполучень.

Латина – найстаріша індоєвропейська мова. Періодизація історії розвитку мови.

Новолатинський алфавіт. Вимова голосних звуків. Вимова приголосних звуків.

Особливості вимови буквосполучень. Поняття дифтонга.

ЛЕКЦІЯ 2. LECTIO SECUNDA Морфологія. Дієслово (*verbum*)

Частини мови, їхні граматичні категорії.

Граматичні категорії дієслова.

Неособові дієслівні форми (*verba infinita*). Словникова форма дієслова.

Основи дієслова.

Дієвідміна (*conjugatio*).

Теперішній час (*praesens*). Теперішній час активного стану (*praesens activi*). Теперішній час пасивного стану (*praesens passivi*).

ЛЕКЦІЯ 3. LECTIO TERTIA. Іменник (*nomen substantivum*)

Граматичні категорії іменника. Словникова форма іменника.

Перша відміна іменників (*Declinatio prima*).

Друга відміна іменників (*Declinatio secunda*).

ЛЕКЦІЯ 4. LECTIO QUARTA. Прикметник (*nomen adjectivum*)

Прикметники I – II відміни.

Займенникові прикметники (adjectiva pronominalia).

Змістовий модуль 2. Морфологія. Синтаксис.

ЛЕКЦІЯ 5. LECTIO QUINTA. Словотвір у системі дієслова, іменника, прикметника.

Словотвір у системі дієслова. Словотвір у системі іменника. Словотвір у системі прикметника. Слово- та основоскладення. Префіксація. Суфіксація.

ЛЕКЦІЯ 6. LECTIO SEXTA. Adverbium (Прислівник). Praepositio (Прийменник).

Прислівник (adverbium). Особливості утворення та ступенів порівняння. Прийменник (Praepositio). Прийменники, які вживаються з аблятивом. Прийменники, які вживаються з акузативом. Прийменники, які вживаються з генетивом. Прийменники, які вживаються з акузативом та аблятивом.

ЛЕКЦІЯ 7. LECTIO SEPTIMA. Синтаксис. Структура простого і складного речення. Sententia simplex. Sententia composita.

Узгодження підмета та присудка. Питальні речення. Пряме питання. Узгодження часів (consecutio temporum). Attractio modi. Підрядні речення. Непряме питання (quaestio obliqua). Непряме підрядне речення.

ЛЕКЦІЯ 8. LECTIO OCTAVA. Nomen numerale: Числівник.

Розряди числівників. Кількісні числівники (numeralia cardinalia). Порядкові числівники (numeralia ordinalia). Розділові числівники (numeralia distributiva).

Числівникові прислівники (adverbia numeralia). Творення числівників. Відмінювання числівників. Синтаксис числівників.

4. Структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Фонетика. Морфологія														
Тема 1. Systema phoneticum Linguae Latinae: Фонетична система латинської мови.	1 2	11	2	4		-	5	12	2	-	-	-	-	10
Тема 2. Systema morphologicum Linguae Latinae. Verbum.	3 4	11	2	4		-	5	10	-	-	-	-	-	10
Тема 3. Nomen substantivum.	5 6	11	2	4		-	5	10	-	-	-	-	-	10
Тема 4. Nomen adiectivum. Прикметник.	7 8	16	2	4		-	10	15	-	-	-	-	-	15
Разом за змістовим модулем 1		49	8	16		-	25	47	-	-	-	-	-	45
Змістовий модуль 2. Морфологія. Синтаксис.														
Тема 1. Словотвір у системі дієслова, іменника, прикметника.	9 10	11	2	4		-	5	12	-	2	-	-	-	10

Pronomen. Займенник.													
Тема 2. Adverbium (Прислівник). Prae- positio Прийменник.	11	11	2	4		-	5	12	-	2	-	-	10
Тема 3. Синтаксис. Структура простого і складного речення. Sententia simplex. Sententia composita.	13	11	2	4		-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Nomen numerale: Числівник.	15	8	1	2		-	5	9	-	-	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2		41	7	14		-	20	43	-	4	-	-	39
Усього годин		90	15	30		-	45	90	2	4	-	-	84

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-	Не передбачено навчальним планом	-

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фонетична система латинської мови. Правила вимови та наголошення. Читання.	4
2	Systema morphologicum. Verbum. Часи системи інфекта.	4
3	Nomen substantivum. Особливості відмінювання іменників III відміни.	4
4	Nomen adiectivum. Узгодження прикметників з іменниками. Відмінювання атрибутивних словосполучень	4
5	Словотвір у системі дієслова, іменника, прикметника. Pronomen. Займенник.	4
6	Adverbium (Прислівник). Praepositio. Прийменник.	4
7	Синтаксис. Структура простого і складного речення. Граматичний порядок слів.	4
8	Nomen numerale: Числівник. Gaudeamus. Sententiae Latinae	2
	Разом	30

7. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
-	Не передбачено навчальним планом	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Опрацювати таблиці до теми «Systema phoneticum Linguae Latinae».	10
2.	Наведіть приклади дієвідмінювання дієслів I – IV дієвідміни. Проаналізувати латинські тексти.	10

3.	Проаналізувати систему іменника латинської мови у порівнянні зі слов'янськими та германськими мовами.	5
4.	Проаналізувати граматичні категорії прикметника латинської мови у порівнянні зі слов'янськими та германськими мовами.	5
5	Робота з латинськими текстами.	10
6.	Проаналізувати категорії прислівника. Синтаксис простого поширеного речення Узгодження підмета та присудка	10
7.	Опрацювати таблиці до теми «Часи системи перфекта».	5
8	Робота з латинськими текстами.	5
	Усього	60

9. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Питання для підготовки

1. Латинський алфавіт.
2. Загальні відомості про фонетичну систему латинської мови, її відмінність від системи української мови.
3. Система латинських голосних, дифтонгів, диграфів.
4. Система приголосних.
5. Словосполучення з придиховим h.
6. Правило наголосу, поділ на склади.
7. Довгота і короткість складів.
8. Загальні відомості про частини мови.
9. Граматичні категорії частин мови.
10. Основні форми дієслова.
11. Основи дієслова.
12. Дієвідміни.
13. Особові закінчення часів інфекта активного та пасивного станів.
14. Наказовий спосіб дієслова.
15. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного станів (*Praesens indicativi activi et passivi*).
16. Утворення минулого часу недоконаного виду активного і пасивного станів (*Imperfectum indicativi activi et passivi*).
17. Утворення майбутнього часу недоконаного виду активного і пасивного станів (*Futurum I indicativi activi et passivi*).
18. Синтаксис.
19. Часи системи інфекта дієслова *sum, fui, esse* (бути).
20. Дієслова похідні від *sum, fui, esse* (бути).
21. Поняття про речення.
22. Просте речення.
23. Підмет, присудок.
24. Порядок слів в простому реченні.
25. Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок, відміни.
26. Розподіл іменників на відміни.

27. Основа іменників.
28. I відміна іменників. Особливості відмінювання
29. II відміна іменників. Особливості відмінювання
30. Прикметники I та II відмін.
31. Прикметники III відміни.
32. Узгодження прикметника з іменником.
33. Ступені порівняння прикметників.
34. Займенник в латинській мові.
35. Творення числівників. Розряди займенників.
36. Числівники кількісні та порядкові.
37. Розділові числівники.
38. Синтаксис числівників.
39. Часи системи перфекта активного стану.
40. Утворення минулого часу доконаного виду дійсного способу активного стану (Perfectum indicativi activi).
41. Утворення давноминулого часу доконаного виду дійсного способу активного стану (Plusquamperfectum indicativi activi).
42. Утворення майбутнього часу доконаного виду дійсного способу активного стану (Futurum II indicativi active).
43. Перфектні часи дієслів esse, posse.
44. Прислівник
45. Прийменник. Сполучник.
46. Синтаксис складного речення.
47. Підрядні допустові та умови.
48. Підрядні часу.
49. Підрядні означальні.
50. Підрядні способу дії, міри.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. У латинському алфавіті букви «а», «е», «і», «о», «и», «у» позначають голосні:

- A) так звані монофтонги;
- B) так звані дифтонги;
- B) так звані диграфи;
- Г) так звані одноголосні.

2. Буква «у» вживається у латинській мові у словах ... походження.

- A) грецького;
- B) латинського;
- B) українського;
- Г) англійського.

3. «Y» вимовляється у латинській мові як

- A) «і» (укр.);
- B) «у» (укр.);
- B) «у» (нім.);
- B) «у» (англ.).

4. Термін «дієслово» по-латині – це

- A) pronomen;
- Б) praepositio;
- В) coniunctio;
- Г) verbum.

5. Дифтонг «ое» вимовлявся як

- A) коротке «е»;**
- Б) відкрите довге «е»;
- В) коротке «о».
- Г) коротке «и»;

6. «Ngu» перед наступним голосним вимовляється як

- A) «нгу»;
- Б) «нгв»;
- В) «гв»;
- Г) «кс».

7. «Ngu» перед наступним приголосним вимовляється як

- A) «нгу»;
- Б) «нгв»;
- В) «гв»;
- Г) «кс».

8. Визначити, до якої відміни належать іменники bolus, і f глина; prunus, і f слива:

- A) III;
- Б) IV;
- В) II;
- Г) I.

9. До першої підгрупи другої групи належать прикметники з:

- A) одним родовим закінченням;
- Б) двома родовими закінченнями;
- В) трьома родовими закінченнями;
- Г) чотирма родовими закінченнями.

10. Відмінкові форми plantas, hybridas – це форми:

- A) Gen. sing.;
- Б) Acc. sing.;
- В) Acc. pl.;
- Г) Gen. pl.

11. «Su» читається як «св», якщо після нього стоїть ..., який становить з ним один склад.

- A) дифтонг;
- Б) приголосний;
- В) голосний;
- Г) дивграф.

12. У якому з поданих речень подано правильне твердження:

- A) Найвищий ступінь прикметників утворюються за допомогою суфікса –ior;
- Б) Найвищий ступінь прикметників утворюються за допомогою суфікса –issim;

- В) Найвищий ступінь прикметників утворюються за допомогою суфікса –*ius*;
Г) Найвищий ступінь прикметників утворюються за допомогою суфікса –*is*.

13. «Ch» читається як

- А) «х»;
Б) «с»;
В) «кс»;
Г) «с».

14. Вкажіть правильний варіант перекладу вислову *arbor vitae*:

- А) життя дерева;
Б) дерево життя;
В) життєве дерево;
Г) дерево життєдайності.

15. Практична основа іменника визначається за формою:

- А) *Nominat. sing.*;
Б) *Genet. sing.*;
В) *Nominat. pl.*;
Г) *Genet. pl.*

16. У словах *exemplar*, *examen* буква *x* вимовляється як:

- А) [кз];
Б) [кс];
В) [гз];
Г) [з].

17. Прикметник *utilis*, *e* (корисний) належить до:

- А) третьої підгрупи;
Б) другої підгрупи;
В) першої підгрупи;
Г) першої групи.

18. У якому варіанті подано форми *Acc. sing.* іменника *homo* (людина):

- А) *hominum*;
Б) *hominem*;
В) *homines*;
Г) *hominus*.

19. У якому варіанті записано форми середнього роду прикметників:

- А) *lutea, luteum*;
Б) *longa, lutea*;
В) *longa, longus*;
Г) *longum, alba*.

20. Визначте варіант, в якому запропоновано правильний переклад термінологічного словосполучення *lex dura*:

- А) чинний закон;
Б) суворий закон;
В) суворі закони;
Г) майбутній закон.

21. Вкажіть варіант, у якому подано правильно переклад слів *simplex, tabŭla, secunda*:

- А) широкий, таблиця, другий;;
- Б) просте, папір, другий;
- В) простий, таблиця, друга;
- Г) звичайний, дошка, другий.

22. Ablativus відповідає на питання:

- А) кого? чого?
- Б) кого? що?
- В) кому? чому?
- Г) ким? чим? на кому? на чому?

23. У новолатинському алфавіті є:

- А) 32 букви;
- Б) 25 букв;
- В) 24 букви;
- Г) 33 букви.

24. Укажіть, у котрому рядку правильно записано форми іменників у Acc. pl.:

- А) mare, nomen, legem;
- Б) leges, nomina, nomen;
- В) aves, maria, exemplaria;
- Г) aves, nomen, nominis.

25. У словниковій формі прикметники I групи записують у такій послідовності:

- А) форми жін. і серед. родів;
- Б) форми серед. і жін.;
- В) форми чолов., жін. і сер. родів;
- Г) форми жін., серед. і чолов. родів.

26. До якої відміни належить іменники *pater, tris m* (батько), *vales, is m* (пророк):

- А) III;
- Б) IV;
- В) I;
- Г) II

27. У якому варіанті правильно узгоджено прикметник *vetus, veteris* старий з іменником *pater, tris m* (батько):

- А) *pater veterii*;
- Б) *pater veterus*;
- В) *pater veteris*;
- Г) *pater vetus*.

28. Іменник *dies, diei* належить до:

- А) V відміни;
- Б) IV відміни;
- В) II відміни;
- Г) I відміни.

29. До IV відміни належать іменники, які мають в Род. одн. закінчення –us:

- А) жін. роду,

- Б) чолов. і серед. родів;
- В) сер. роду;
- Г) чолов., жін. і серед. родів.

30. Укажіть, у котрому рядку правильно записано форми іменників у Асс. рl.:

- А) mare, nomen, legem;
- Б) leges, nomina, nomen;
- В) aves, maria, exemplaria;
- Г) aves, nomen, nominis.

10. Методи навчання

На початку ознайомлення із новою дисципліною, а також у процесі вивчення нових тем доцільно використовувати вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентської аудиторії. Чільне місце в групі словесних методів посідає метод роботи з навчальним посібником. Студенти мають усвідомлювати, що основним джерелом отримання наукової інформації є книга. Тому так важливо навчити студентство методам і прийомам самостійної роботи з підручниками та методичними посібниками: читання, виписування, складання таблиць, схем тощо.

Висока ефективність навчання не можлива без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають, передусім, використання демонстрації та ілюстрації (малюнки, схеми, графіки et cetera).

Використання в навчальному процесі тих чи інших методів зумовлене різними факторами: психологічними особливостями, дидактичними цілями, рівнем матеріального забезпечення навчальних закладів тощо.

Значне місце посідають вправи. Це метод навчання, котрий передбачає цілеспрямоване, багаторазове повторення студентами певних дій чи операцій із метою формування умінь і навичок. У дидактиці за характером навчальної роботи виділяють різні види вправ: письмові, графічні, технічні та інші. Щодо навчальної мети виділяють такі різновиди вправ: підготовчі, пробні (попереджувальні, коментовані, пояснювальні), тренувальні (за зразком, за інструкцією, за завданням), творчі.

Досить часто у підручниках та посібниках презентовано тести як структурну одиницю, яка являє собою систему, різну за метою та ступенем складності завдань, які побудовані на термінологічному матеріалі. То ж не менш важливим моментом у процесі навчання термінологічної латини є система контролю рівня знань студентів. Варіанти тестових робіт, виконання яких ґрунтується на операції вибору правильної детермінованої відповіді із серії запропонованих, спрямовані на формування у студентів системи алгоритмічних рішень, закріплення рецептивних умінь та навичок, необхідних для оволодіння дисципліною.

11. Форми контролю

Поточний контроль застосовують для перевірки і окремих студентів, і академічних груп здебільшого у повсякденній навчальній діяльності, насамперед, на планових заняттях. Викладач систематично спостерігає за навчальною роботою студентів, перевіряє рівень опанування програмного матеріалу, формування практичних навичок та вмінь, їхньої міцності, а також виставляє відповідні оцінки за усні відповіді, контрольні роботи, практичне виконання певних вправ, передбачених програмою навчальних дисциплін.

Поточний контроль має виховний характер, адже спрямований на стимулювання у студентів прагнення систематично самостійно працювати над навчальним матеріалом, підвищувати свій рівень знань, а також на вдосконалення педагогічної майстерності викладача.

Періодичний контроль має системний, плановий і цілеспрямований характер. Він полягає у визначенні рівня та обсягу оволодіння знаннями, навичками і вміннями наприкінці теми або модуля. Цей контроль здійснюють як у процесі навчальних занять, так і у спеціально відведений час.

Підсумковий контроль спрямовано на визначення рівня реалізації завдань, сформульованих у навчальній програмі, плані підготовки та в інших документах, які регламентують навчально-виховний процес. Він охоплює і теоретичну, і практичну підготовку студентів.

Важливим засобом контролю є самоконтроль, який реалізує на практиці принципи активності й свідомого навчання, міцності знань, навичок і вмінь студентів. Розрізняють дві форми самоконтролю: індивідуальну і групову. У разі індивідуальної форми контролю студент самостійно визначає ступінь опанування професійними знаннями, навичками та вміннями. Груповий самоконтроль передбачає оцінку власної навчальної діяльності та досягнутих успіхів, а також визначення недоліків, обґрунтування шляхів їх подолання.

До основних форм організації перевірки знань, навичок і вмінь, окрім самоконтролю, належать індивідуальна, фронтальна і групова перевірки.

Мета індивідуальної перевірки – визначити, на якому рівні кожен студент оволодів сукупністю знань, а також визначити основні недоліки й шляхи усунення помилок.

Фронтальну перевірку застосовують, коли у відносно короткий термін часу слід з'ясувати рівень засвоєння програмного матеріалу. Викладач готує з певної теми короткі запитання, на які студент має дати короткі відповіді.

Групова перевірка спрямована на з'ясування рівня колективних дій, злагодженості й згуртованості під час виконання завдань. Іноколи виправдовує себе комбінована перевірка – поєднання зазначених вище форм.

Відповідно до цілей контролю викладачі використовують сукупність прийомів і способів педагогічної діагностики для з'ясування ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Це сприяє цілісній картині перебігу дидактичного процесу у навчальному закладі та свідчить про його дієвість і результативність.

Основними методами перевірки успішності знань студентів є побічне спостереження, усне опитування, програмований контроль, письмові роботи, дидактичні тести тощо.

За допомогою методу спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів викладач з'ясовує здібності, успіхи, визначає обсяг і глибину оволодіння знаннями з дисципліни, рівень опанування відповідними навичками та вміннями, ступінь сформованості особистісних компетентностей, визначає недоліки й шляхи їх усунення тощо. Контрольне спостереження можна здійснювати у довільній формі на заняттях.

Письмовий контроль забезпечує глибоку й всебічну перевірку опанування програмного матеріалу. Цей метод досить об'єктивний, адже надає можливість порівняти рівень здобутих знань як в окремій групі, так і на потоці, виявити теоретичні знання, практичні навички та вміння, а також адекватне їх застосування у майбутній професійній діяльності.

Методом перевірки може бути й усне опитування. Його здійснюють за допомогою співбесіди чи відповідей студента. Завдяки своїй специфіці й характеру застосування метод може бути використаний як на лабораторних заняттях, так і у процесі різноманітних перевірок.

У дидактичній практиці дедалі частіше використовують тести, які становлять стандартизований комплект завдань щодо певного навчального матеріалу, за допомогою яких визначають рівень опанування матеріалом.

Дедалі частіше починають застосовувати програмований контроль, котрий дає змогу відразу отримати інформацію про рівень відповіді.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. № 10)

Шкала оцінювання

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектором дисципліни визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи R_{НР}. Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни R_{дис} (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента з навчальної роботи R_{нр} (до 70 балів): $R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}$.

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни. Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

- отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;
- отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напряму підготовки) у поточному навчальному році;
- отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;
- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни.

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

13. Методичне забезпечення

1. Програма курсу навчальної дисципліни для підготовки бакалаврів спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
2. Навчальні посібники.
3. Словники.

14. Рекомендована література

Основна

1. Миронова, В. М. Латинська мова. Львів: Видавництво Католицького університету, 2011.
2. Мисловська, Л. В., Пилипів, О. Г., Олійник, Л. Р. Латинська мова та основи юридичної термінології: підручник для ВНЗ. 2015.
3. Ничаюк, С. П. Латинська мова для юридичних факультетів: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2006. 204 с.

- 4.Оліщук, Р. Л. Латинська мова. Синтаксис: підручник для ВНЗ. Львів: Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 202 с.
- 5.Попова, Л. Г. Методичні вказівки до курсу "Латинська мова для юристів" Миколаїв: НУК, 2006. 35 с.
- 6.Ревак, Н. Г., Сулим, В. Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 240 с.
- 7.Тарасова, Г. М. Латинська мова для юристів = *Lingua Latina iuridicialis*: підручник. Одеса: Гельветика, 2020. 343 с.
- 8.Трипуз, В. М. Латинська мова. Київ: Либідь, 2004.
- 9.Ухаль, М. М. Латинська мова: підручник. Ужгород: Говерла, 2017. 319 с.
- 10.Шаманова, Н. Є. Латинська мова: навчальний посібник з вивчення дисципліни. Миколаїв: НУК, 2021. 141 с.
- 11.Шинкарук, В. Д. Латинська мова для юристів = *Lingua Latina iuridicialis*: підручник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011. 576 с.
- 12.Шинкарук, В. Д. Латинська мова: підручник для студентів гуманітарних спеціальностей. Київ: Міленіум. 2020. 533с.
13. Шинкарук, В. Д. Робоча навчальна програма з дисципліни «Латинська мова з основами римського права». Київ, 2007. 60 с.

Додаткова

- 1.400 прислів'їв та приказок, семантично подібних в українській, латинській, англійській, німецькій, французькій мовах: навч. посіб. / уклад. А. М. Жовківський та ін. Чернівці: Рута, 2001. 96 с.
- 2.Вакулик, І. І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов (на матеріалі юридичних та економічних термінів української, російської, німецької, французької, англійської мов): дис... канд. філол. наук: 10.02.15. Київ, 2004.
- 3.Звонська, Л. Л. Латинська мова: підручник для студентів відділень класичної філології та інших філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. Київ: Книга, 2003. 527 с.
- 4.Козовик, І. Я., Пономарів, О. Д. Словник античної міфології. Київ, 1989.
- 5.Латинська мова: навчальні завдання для практичних занять та самостійної роботи студентів напряму підготовки 6.030401 "Правознавство". Уклад. Горещька Х. В., Барнич І. І. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 271.
- 6.Латинська мова: практикум для здобувачів вищ. освіти ОС "Бакалавр" спец. 035 "Філологія". Уклад. О. В. Ковтун, В. І. Кульчицький, Н. І. Хайдарі. Київ: НАУ, 2021. 86 с.
- 7.Литвинов, В. Д. 500 крилатих висловів. Київ, 1993.
- 8.Литвинов, В. Д. Латинська мова: елементарний курс. Київ, 1996
- 9.Литвинов, В. Д., Скорина, Л. П. Латинська мова. Київ: Атіка, 1990.
- 10.Лучканин, С. М. Латинські сентенції з історико-літературним коментарем. Київ: Світ, 1999.
- 11.Макар, І. С. Латинська мова для студентів факультету іноземних мов: навчально-методичний посібник. Чернівці: ЧНУ: Рута, 2019. 192 с.
- 12.Макар, І. С., Бічер, Д. В. Латинська мова для студентів-філологів = *Limba latină pentru studenți filologi*: навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2018. 255 с.
- 13.Маслюк, В. П., Сенів, Л.Г. Латинська мова. Харків, 1992.
- 14.Методичні рекомендації для самостійної роботи по вивченню теми "Іменник" з курсу "Латинська мова" для студентів спеціальностей "Правознавство", "Філолог-перекладач"/ уклад. Л. О. Орленко. Київ, 2003. 42 с.
- 15.Оленич, Р. М., Оленич, І. Р., Пустова, Н. Ф. Латинська мова. Харків: Світ, 1994.
- 16.Скорина, Л. П., Сенів, М. Г., Пустова, Н. Ф. *Porta antiqva*: підручник латинської мови. Київ: СІНТО, 1994.
- 17.Скорина, Л. П. Латинська мова. Хрестоматія. Латинсько-український словник + англійські, німецькі, французькі, іспанські відповідники. Київ: НАУ, 2002. 232 с.

18.Скорина, Л. П., Чуракова, Л. П. Латинська мова для юристів: підручник для вищих навч. закл. За ред. С. В. Семчинського. Київ: Атіка, 2001. 414 с.

19.Цимбалюк, Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Київ: Атіка, 1990.

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

- 1.Вакулик, І. І. Латинська мова: шляхи проникнення у нові західноєвропейські мови. Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: філологічні науки №257. 2016. <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/11178/9791>
- 2.Вакулик, І. І. «Гаудеамус» від джерел походження до культу. Міжнародний філологічний часопис. 2020. 11(2). <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/issue/view/596>
- 3.Гриценко, С. П. Латинська мова в Україні (історичний екскурс). Режим доступу: http://b-ko.com/book_21_glava_65_variant_2.html.
- 4.Лапідарна латина. Режим доступу: <http://ukrlife.org/main/prosvita/latyna.html>.
- 5.Латинські словникові уроки на Інтернет Поліглоті. Режим доступу: <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>.
6. Шинкарук, В. Д. Семантико-синтаксична структура речень з числівниковим компонентом в латинській мові. Міжнародний філологічний часопис. 2020. 11(2). <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/issue/view/596>